

# Piotr Kowolik

---

"Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym", Augustyn Bańka, Poznań 2003 : [recenzja]

---

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (22-23), 379-382

---

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

## Recenzja książki: Augustyn Bańka, Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym

Poznań 2003; Wydawnictwo PRINT-B; ss. 288

*Na początku recenzji należałoby zdefiniować podstawowe pojęcia zawarte w tytule pracy. Wykorzystałem najnowsze opracowanie, które ukazało się na naszym rynku księgarskim. Jest to książka: Tadeusza W. Nowackiego, **Leksykon pedagogiki pracy. Radom - Warszawa 2004.***

*Zawodoznawstwo to wiedza o zawodach, podstawowe pojęcie pedagogiki pracy i podstawowy obszar badawczy (T.W. Nowacki, 2004, s. 286). Doradztwo zawodowe to system rozwijany szczególnie w okresie, gdy coraz bardziej niepewna staje się możliwość wykonywania jednego zawodu w ciągu życia, a jednocześnie istnieją liczne grupy bezrobotnych poszukujące zatrudnienia (T.W. Nowacki, 2004, s. 184). Pośrednictwo pracy - rozbudowany system działań mający na celu ułatwienie styczności między populacją poszukujących pracy, absolwentów i bezrobotnych a rynkiem pracy, tj. zapotrzebowaniem różnorodnych instytucji, przedsiębiorstw i zakładów pracy poszukujących pracowników (T.W. Nowacki, 2004, s. 186).*

Praca ta omawia teoretyczne i praktyczne problemy profesjonalnej pomocy w sprawach zawodowych i zatrudnienia. Główny nacisk Autor położył na psychologiczne zagadnienia zawodoznawstwa i doradztwa zawodowego, widziane z perspektywy pośrednictwa pracy i w kontekście zjawiska bezrobocia. Bezrobocie w ostatnich latach spowodowało w Polsce istotne zmiany:

- renesans problematyki doradztwa zawodowego dorosłych;
- faktyczne a nie sztuczne zapotrzebowanie na badania nad rynkiem pracy, strukturą zawodów oraz rozwojem zawodowym;
- pilne zapotrzebowanie na metody i strategie prowadzenia doradztwa we wszystkich grupach wiekowych i zawodach.

Problemy zawodoznawstwa, doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy można rozpatrywać z odmiennych punktów widzenia, tj. prawnego, organizacyjnego, psychologicznego, społecznego i ekonomicznego.

Recenzowanej pracy przyświecają cele wynikające z interakcji między pomaga-

jącym a osobą otrzymującą pomoc oraz na instrumentalnym celu interakcji, tj. poradzie zawodowej, jej efektywności z punktu widzenia doradcy, pośrednika pracy, radzącego się i pracodawcy.

W omawianej książce uwzględniono aktualny stan zawodoznawstwa i pośrednictwa pracy w Polsce i na świecie. Główną zaś troską było przedstawienie wszechstronnej diagnozy rzeczywistości zawodowej panującej na rynku pracy oraz prezentacja strategii radzenia sobie z trudną sytuacją bezrobocia. Ponadto chodziło o nakreślenie czytelnej wizji modelu skutecznego przeciwdziałania krótkotrwałemu i długotrwałemu bezrobociu.

Książka składa się z pięciu części, a każda część z rozdziałów. Całość rozważań poprzedzona jest wstępem a kończy się bibliografią.

Część pierwsza - „Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy z perspektywy ogólnej” (s.15-61) zawiera trzy rozdziały:

- istota zawodoznawstwa, doradztwa i pośrednictwa pracy;
- ewolucja zawodoznawstwa, doradztwa i pośrednictwa pracy;
- specyfika zawodoznawstwa, doradztwa i pośrednictwa pracy.

Czytelnik znajdzie w niej opis istoty problemu, jego kontekst historyczny, specyfikę związaną z rozwojem bezrobocia w Polsce. Ponadto nacisk położony jest na wyjaśnienie roli doradcy i pośrednika pracy.

Część druga - „Psychologiczne problemy profesjonalnej tożsamości i zawodowego funkcjonowania doradcy oraz pośrednika pracy” (s. 63-118), zawiera trzy rozdziały:

- profesjonalna tożsamość doradcy zawodowego oraz pośrednika pracy;
- wiarygodność i odpowiedzialność etyczna psychologa jako eksperta w dziedzinie doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy;
- psychologiczna natura doradztwa i pośrednictwa.

Na kartach tej części Autor omawia problemy profesjonalizmu w doradztwie i pośrednictwie pracy mówiąc o odpowiednim doświadczeniu, postawie etycznej, umiejętności zdobywania informacji o rynku pracy. Zaprezentowano warunki, które muszą być spełnione, by można mówić o doradztwie zawodowym, oraz z jakimi problemami zawsze zmaga się doradca - pośrednik- konsultant pracy.

Część trzecia - „Psychologiczne prawidłowości rozwoju zawodowego grup klientów korzystających z doradztwa w systemie pośrednictwa pracy” (s. 119-203) - zawiera cztery rozdziały opisujące problemy zawodoznawstwa i doradztwa widziane od strony radzącego się. W tej części dowiadujemy się o wiedzy zawodowej, systemie wartości i preferencjach zawodowych w różnym wieku. Oto tytuły rozdziałów:

- praca w cyklu życia człowieka jako źródło kryzysów stwarzających zapotrzebowanie na profesjonalne doradztwo zawodowe w systemie pośrednictwa pracy;

- psychologiczne problemy rozwoju i funkcjonowania zawodowego młodzieży jako grupy potrzebującej wsparcia w instytucjach pośrednictwa pracy;
- psychologiczne problemy rozwoju i funkcjonowania zawodowego dorosłych z perspektywy doradztwa - pośrednictwa pracy;
- problemy psychologiczne związane z karierą zawodową osób specjalnej troski.

Część czwarta - „Zawodoznawstwo jako narzędzie optymalizacji doradztwa i pośrednictwa pracy” (s. 205-247) obejmuje trzy rozdziały:

- zawodoznawstwo w równoważeniu lokalnych rynków pracy i w przeciwdziałaniu bezrobociu;
- źródła wiedzy zawodoznawczej;
- Poznańska klasyfikacja oraz "Charakterystyki zawodów i ofert pracy".

Treści rozdziałów związane są z wiedzą o zawodach i funkcjonowaniu rynku pracy. Prezentowane są dane o podaży i popycie na pracę i zawody w latach dziewięćdziesiątych minionego wieku. Zmiany ilościowe dotyczyły zmniejszenia się ofert pracy w sektorze państwowym i zwiększeniu się ofert pracy w sektorze prywatnym. Głównym źródłem popytu na pracę był w 1993 roku sektor prywatny, z którego pochodziło 70% ogólnej liczby zgłoszonych wolnych miejsc pracy.

Zdaniem autora głównymi kryteriami efektywności procesu równoważenia popytu i podaży prac są:

- szybkie kojarzenie, czyli sprawne pośrednictwo,
- dopasowanie struktury kwalifikacji siły roboczej,
- dopasowanie struktury popytu na pracę do struktury podaży.

A. Bańka przedstawia klasyfikacje i nomenklatury zawodów na świecie na przykładzie USA (Dictionary of Occupational Titles (DOT) oraz polskie nomenklatury zawodów i specjalności. Polski system klasyfikacji zawodów z 1983 roku obejmuje ponad 2610 zawodów i specjalności a amerykański (DOT) z 1977 roku obejmuje 21000 zawodów. Istotą tej części pracy jest prezentacja zasad konstrukcji i korzystania ze specjalnie opracowanej dla polskich doradców "Poznańskiej Klasyfikacji Zawodów i Ofert Pracy" opartej na zasadzie empiryczności podziału funkcjonalnego; zasadzie commonsensu, czyli wspólnego myślenia; zasadzie ekonomiczności; kompatybilności i językowej narracyjności (s. 239-243).

Część piąta - „Doradztwo zawodowe w teorii i praktyce pośrednictwa pracy” (s. 249-276) obejmuje trzy rozdziały zatytułowane:

- modele doradztwa zawodowego i ich praktyczna użyteczność w pośrednictwie pracy;
- model doradztwa optymalizujący proces diagnostyczno-prognostyczny pośrednictwa pracy;
- model doradztwa optymalizujący pośrednictwo pracy jako „bycie z klientem” w planowaniu kariery oraz nowych scenariuszy życia.

Część ta zawiera modele doradcze ukierunkowane na realizację praktycznych celów pośrednictwa pracy i przeciwdziałania bezrobociu. Wskazuje się na istotne powody uniemożliwiające przenoszenie wypracowanych w systemie oświatowym teorii i strategii poradnictwa zawodowego do systemu pomocowego bezrobotnym w państwowym systemie pośrednictwa pracy. Interesujący jest model zintegrowany doradztwa - pośrednictwa pracy, który moim zdaniem powinien stać się podstawą dla aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.

Praca zawiera 31 rysunków i 14 tabel.

Dostrzeżono pewne błędy: w spisie treści na s. 10 jest zapisane: Załączniki s. 277 - w rzeczywistości na tej stronie brak tychże oraz na tejże stronie w spisie - rozdział 16 jest „pomoc klientom”, a na stronie 269 zapisano „pomoc klientowi”.

Publikacja jest adresowana do studentów przygotowujących się do zawodu doradcy zawodu, pośrednika pracy, nauczycieli konsultantów i doradców, pracowników nadzoru pedagogicznego pracowników działów kadr, urzędów pracy i poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Publikacja zawiera wiele cennych informacji, wartościowych koncepcji i wskazań. Praca jest merytorycznie bogata, napisana kompetentnie, a przy tym jasno i komunikatywnie. Pozbawiona jest szumów informacyjnych. Książkę czyta się z dużym zaciekawieniem, a wywody Autora są jasne i logiczne.